

פירושו של רבינו 'אור החיים' הקדוש

פרשת תצוה

למעוניינים לקבל במייל את פירושו של 'אור החיים' הקדוש,

נא לשלוח בקשות למייל

pnineeh@gmail.com

[כז](#) **ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זה כתיבת למאור להעלות נר תמיד:**

אור החיים **ואתה תצוה.** צריך לדעת למה הוצרך לומר ואתה אחר שעמו היה מדבר, עוד למה אמר תצוה ולא צו, עוד למה אמר לשון ציווי. ורבותינו ז"ל אמרו בזה דרשות מהם אמרו (תו"כ ס"פ אמוד) אין צו אלא זירוז לצד שיש חסרון כים, ואולי כי לצד שהדבר אינו מן המוסר לצוות ה' שידליקו נרות בבית ה' אשר ממנו תצא אורה, אשר על כן אמר למשה כי מצוה זו לא יאמרנה לישראל על פי ה' אלא הוא יצוה פירוש מפי עצמו שינהגו כבוד זה להביא שמן להדליק, ולזה אמר **ואתה**, פירוש מלבד מה שצויתך הוסף אתה לצוותם על זה. ודקדק לומר **תצוה** ולא תדבר להצדיק דברינו אלה שיזרזם הוא על הדבר שאם אמר תדבר יהיה הנשמע כי ידבר דברי ה' כסדר הרגיל לדבר מבלי צורך הזירוז, ולזה לא אמר צו שאז יהיה נשמע שיאמר כי ה' אמר אליו לצוות אלא **תצוה** פירוש מעצמך. ולא יראה בעיניך כי מצוה זו קלה היא כיון שאינה אלא מפי משה לא כן הוא שאין זה אלא משום דרך כבוד לאל עליון אבל המצוה הרי אנו רואים כי ה' אמר אליו שיצוה. ואולי כי לזה אמר **ויקחו אליך** פירוש למה שאתה בדעתך תצוה. עוד ירצה לצד שצוה ה' כל מעשה המשכן וענייניו לנוכח שיראה שמצוה לו שיעשה הוא כל הנדבר אליו ויביא כל הנדבה אל המשכן לצד התלהבותו בעבודת ה' גם יעשה מלאכת המשכן ועבודתו, לזה אמר אליו **ואתה תצוה** פירוש מה שיש לך מהיתרון על כל ישראל אינו אלא מה שתצוה אותם לבד, ולזה אמר תיבת **ואתה** ותוספת הוא"ו לצד שיש עושים לבד משה, וידוייק גם כן אומרו **תצוה** ולא אמר צו:

עוד ירמוז לצד כי הגיע זמן תת הכהונה לאהרן ברר ה' למשה המלכות והמליכו על ישראל, והוא אומרו **תצוה את בני ישראל**, על דרך אומרו (ש"א י"ג) ויצוהו ה' לנגיד וגו'. והגם שבארץ מצרים אמר הכתוב (לעיל ו' י"ג) ויצום אל בני ישראל ופירשנו שם שעשאם מושלים בעם כאן יחד משה למלכות ישראל ואהרן כהן. ואולי כי לזה נתכוון מה שאמר הכתוב (לעיל י"ט ו') ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ממלכת חוזר אל משה, כהנים אהרן ובניו, וגוי קדוש אלו הלויים. ואולי שירמוז באומרו **תצוה** על דרך אומרם ז"ל (זהר ח"א פ"ג) כי כל תלמיד חכם יש לו ניצוץ מנשמת משה, ולזה רבותינו ז"ל (סוכה ל"ט). היו קוראים זה לזה משה כי הוא זה המדבר בבחינת נפש הלומדת תורה, והוא אומרו **ואתה תצוה** על דרך אומרו (תהלים צ"א) כי מלאכיו יצוה לך שהוא לשון צוותא ליווי לאיש ישראל הנכבדים, וכבר ידעת כי אין חשיבות אלא באמצעות עסק התורה. ובחר ה' לרמוז רמז זה במצוות שמן כי הוא בחינת התורה שהוא אור העולם. ועיין בפסוק שאחר זה:

ויקחו אליך. טעם אומרו **אליך** יתבאר על דרך מה שאמרו במסכת שבת דף כ"ב וזה לשונם מחוץ לפרוכת העדות היא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל מאי עדות אמר רב זה נר המערבי כו' עד כאן. והנה אמרו ז"ל (שמו"ד פנ"ב) ליצני הדור היו מתלוצצים על משה לומר אפשר שהשכינה שורה על מעשה של משה וכו' עד כאן. הרי כי לא היו מצדיקים אפילו מישראל שתשרה שכינה במשכן וכפי זה הגם ששרתה שכינה ביום א' בניסן עם כל זה אין זה סימן לתמידות שתקבע השכינה מקומה במשכן אבל בנם נר המערבי הוא עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל, והוא מאמר ה' **ויקחו אליך** פירוש אליך נוגע הדבר כי בזה תתחזק נבואתך שיכירו ויצדיקו נבואתך שהשכינה תשרה בתוכם כשיראו נם שיעשה בשמן המנורה. ואולי כי לזה נתכוון באומרו **ואתה תצוה** לומר שלא יחוש שלא יאמנו דבריו להיות הדבר תמוה שידור אל עליון בתחתונים וכמו שכן היה ואם תאמר מנין יצדיקו **ויקחו אליך** פירוש בדבר זה יש לך חיזוק והצדקת הדברים כנזכר:

ובדרך רמז יתבאר הכתוב על דרך מאמר הובא בספר זוהר חדש (בראשית ח') כי ד' גליות של ישראל כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד, גלות הראשון נגאלו בזכות אברהם אבינו עליו השלום, ב' נגאלו בזכות יצחק, ג' בזכות יעקב, והד' תלוי בזכות משה ולזה נתארך הגלות כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה. וזה הוא שרמז הכתוב כאן באומרו **ואתה תצוה את בני ישראל** על דרך (תהלים צ"א) כי מלאכיו יצוה, או על דרך אומרם ז"ל אין צו אלא מלכות כי הוא ימלוך עלינו לעתיד ותנאי הוא הדבר שיעסקו ישראל בתורה. וזה הוא אומרו **ויקחו אליך שמן זית** זך ירמוז אל התורה שנמשלה לשמן מה השמן מאיר לעולם כך התורה והם דברי הזוהר שכתבנו בסמוך, ודקדק לומר **זך** שצריכין לעסוק בתורה לשמה בלי שמרים שהם לקנתר ח"ו או להתגדל וכדומה אלה הם שמריה. ואמר עוד **כתית** פירוש שצריכין לעסוק בתורה ולכתת גופם וכחם על דרך אומרו (במדבר יט יד) זאת התורה אדם כי ימות (ברכות ס"ג:) וכבר כתבתי ענין זה בחפצי (חפץ ה') בענין המיימינים בה יעויין שם. ואומרו **למאור** תתפרש גם כן כפי דרכנו כי בזמן הגלות נחשך מאור הלבנה שנקראת המאור הקטן ונפרד אלוף ממנה ושפחה תירש גבירתה, ולזה יצו כי יכוין בשמן זית להאיר למאור וליחדו במכון גם יכוין אל המאור הגדול, כי כבר ידעת מאמרם ז"ל (מגילה כ"ט.) בפסוק (דברים ל ג) ושב ה' ממה שלא אמר והשיב, גם מאמרם ז"ל (תענית ה'.) בפסוק לא אבא בעיר והבן. ואומרו **להעלות** וגו' עולה תמיד ותמיד זה אין לו שיעור ולא תשוב לדאבה עוד והיה לה ה' לאור עולם. ואולי שכיוון עוד לומר **למאור להעלות נר תמיד** כי המאור הגדול הוא יעלה הנר תמיד על דרך אומרו (ישעי' ס"ב) נשבע ה' וגו' אם אתן את דגך והיית רק למעלה: (אור החיים)

[כא] באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדת יערך אתו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני יהוה חקת עולם לדרתם מאת בני ישראל:

אור החיים מאת בני ישראל. יתבאר על דרך מה שאמרו בתוספתא דשקלים (פ"ב) כל קרבנות הציבור שנתנדבו מעצמן כשרים ובלבד שימסרום לציבור עד כאן לשונם, והוא מה שאמר הכתוב **מאת בני ישראל** פירוש כי שמן זה קרבן ציבור ולזה לו יהיה שיתנדבו יחיד צריך שימסרום לציבור ותהיה הבאתו למשכן מאת בני ישראל: (אור החיים)

שמות פרק-כח

[א] ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן:

אור החיים ואתה הקרב אליך. טעם אומרו **ואתה**, גם אמר לשון הקרבה, גם אמר תיבת **אליך**, יתבאר על דרך אומרם ז"ל (שמו"ר פ"ג) כי הכהונה למשה היתה למנה אלא לצד שמאן ללכת בדבר ה' אחר כמה פעמים חרה ה' בו והסירו מגבירת הכהונה באומרו (לעיל ד' י"ד) הלא אהרן אחיך הלוי פירוש שהיה לוי ועכשיו נעשה כהן עד כאן. לזה אמר לו בשעת מעשה **ואתה** פירוש לא לצד שאני מצוך לבד אלא גם אתה מצד עצמך **הקרב** את אהרן במקומך ותעשה הדבר כאלו אתה חפץ בו כי זה לך במקום קרבן לכפרה על אשר העזת פניך לפני ה', ואומרו **אליך** לכפרתך בהקריב את אהרן ויתן לו גדולתו אין לך קרבן גדול מזה:

עוד ירמוז באומרו **הקרב אליך** כי על ידי חטא האדם מתרחק בחינת ענף נשמתו שכנגד אותו ענף שבו חטא משורשו הגדול כפי גדלו והקטן כו', והנה באמצעות ההפצרות שהפציר בשליחות ה' גרם להתרחקות ענף אחד מענפי נשמתו משורשה, והגם כי ה' הענישו אף על

פי כן כל עוד שלא קיבל העונש הפגם עומד במקומו והרחוק עודנו מרוחק, לזה בשעת תכלית הדבר הודיעו כי בזה יהיה מתקרב הרחוק, והוא אומר **ואתה הקרב אליך** פירוש הקרב לעצמך פירוש לבחינתך שרחוקה באמצעות החטא ההוא, ונתכוון ה' להודיעו כי זה תיקונו, ומזה אני משכיל על דבר שאמרו ז"ל בסוף ברכות (נ"ד.) חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה וכו' ומפרש בגמרא (שם ס':) לקבל הרעה בשמחה כשם ששמח בטובה עד כאן. והיה הדבר קצת בעיני רחוק, ועל פי הדברים האמורים בענין הנה היסורין הם מקריבין ענפי הנשמה שהיו רחוקים משורשם, שאין לך רע ומר כעוזבו את ה' אלהיו, ובאמצעות היסורין יתקרב הרחוק ועל זה ישמח לב המשכיל, ואמר **ועשית בגדי קודש וגו' לכבוד ולתפארת** שהם הם סימני השמחה שיראה שחפץ ודבר לפארו, אשר זה הוא שנאוי לעושה הדבר לצד ההכרח, והגם שהבגדים הם חובת גברא העומד לשרת, עם כל זה רצה ה' לזכות לגלגל זכות זה על ידו שיעשה אותם לחיבה ולשמחה באחיו, ודבר זה הוא בחינת נשמה לנשמה בעיקר מעשה זה, ואולי שנתכוון ה' לומר לו שיעשה הבגדים משלו, והגם ששנינו (יומא פ"ג מ"ז) בגדי הכהנים באים משל ציבור, הרי אמרו שיחיד יכול להתנדבם ולמסורם לציבור וכמו כן צוה ה' לעשות: (אור החיים)

לב ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת:

אור החיים **ועשית וגו' לכבוד ולתפארת.** צריך לדעת מה היא כוונת ה' באמרו **לכבוד** וגו' אחר שמודיע מעשיהם ואופניהם, ואם להודיעו שבגדים אלו יש בהם לאהרן כבוד ותפארת מה יצא לנו מזה. ואולי שיתבאר על פי מה שאמרו בפרק אין מעמידין (ע"ז ל"ד.) וזה לשונם שאלו את רבי עקיבא במה שמש משה שבעת ימי המילואים לא הוה בידיה אתא ושאל בי מדרשא אמר ליה בחלוק לבן שאין בו אמרא עד כאן. הנה ממה שמש משה בשבעת ימי המילואים בחלוק זה יגיד שאין הבגדים מעכבין אלא לאהרן ולבניו אבל זולת הכהנים תתראה עבודת הקרבנות בלא בגדים, והוא מה שמודיעו באמרו **כבוד** וגו' לומר לא תחשוב כי הבגדים לצורכי עבודה לבד ויתחייב הדבר ללובשם משה בעבודת ימי המילואים ולא כן הוא אינם אלא לכבוד וגו' למשרת קבוע לעבודתו אבל לצד העבודה לבד כשתהיה בזולת אהרן ובניו יעבדו בחלוק לבן וכמו שכן שמש משה כנזכר:

או יאמר כי בא ה' לתת טעם למה צוה ח' בגדים ד' לבן וד' זהב ואמר הטעם הוא **לכבוד ולתפארת** פירוש על פי דבריהם ז"ל (הקדמת תיקונים) כי הח' בגדים ד' של בגדי לבן ירמזו אל ד' אותיות של שם הוי"ה ברוך הוא וד' בגדי זהב ירמזו אל ד' אותיות של שם אדנ"י, ודע כי שם הוי"ה ברוך הוא יתיחס אליו כינוי התפארת כידוע ושם אדנ"י יתיחס אליו כינוי הכבוד, והוא אומר **ועשית בגדי קודש וגו' לכבוד** כנגד בגדי זהב **ולתפארת** כנגד בגדי לבן, וסדר הכתוב סדר הדרגות הקדושה זו למעלה מזו והקדים **לכבוד** והבן. וצוה ה' עשות ח' בגדים שבאמצעותם יתכפר פגמים אשר יסבבו בני האדם אשר יגיע למקום עליון ובזה יכופר העון ההוא. ולדרך זה יש לתת טוב טעם למה הקפיד ה' על הבגדים באהרן ולא במשה על דרך אומרם ז"ל (ערכין ט"ז.) כי ח' בגדי כהונה מכפדים על ח' מיני עבירות שיהיה בבני ישראל אשר על כן לא צוה ה' הדבר אלא להכהן העומד לשרת הוא ובניו כל הימים לכפר על בני ישראל מה שאין כן משה שכל מה שמש בז' ימי המילואים לא היה אלא לכפרת אהרן ובניו למלא את ידם לעבוד לפני ה' לא היה צורך למה שיכפרו הבגדים כנזכר לזה שמש בחלוק וגו': (אור החיים)

לב ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו ל':

אור החיים **ואתה תדבר**. טעם אומרו **ואתה**, שצריך הוא בעצמו להתטפל בדבר לדבר לחכמי לב, והגם שאמר ועשית בגדי וגו' חזר ה' ופירש דבריו כי לא הוא יעשה אלא על פי יהיו נעשים וכדי שלא יבין שהעיקר הוא שיהיו נעשים על פי משה ואין צורך בדבר שידבר משה מפיו אל חכמי לב לזה באה המצוה ואמר **ואתה** בפיו **תדבר אל כל** וגו', ודקדק לומר **אל כל** כי זה הוא אחד מסימנים המובהקים שהדבר הוא מהשלמת הדעת ומרצון הלב שידבר הדברים לכולם יחד שאם היה הדבר בא בדאבון נפש ישתדל לומר הדברים שלא בפני רבים וכל עוד שיכול לדבר דבריו לפני אחד לא ידבר בפני שנים כי הדבר הוא פחיתות למשה שלא יהיה הוא ראוי לשרת לפני המלך, אשר על כן צוה ה' לעשות סימן לדבר אל כל חכמי לב ובזה יודע לעיני הכל כי נפש חפצה ולב שלם:

עוד נראה כי טעם שאמר ה' בה' פסוקים אלו ג' פעמים **ואתה** כי בא לתת לו מעלה בג' דברים והם נדבת המשכן בכללותיה א', ומלאכת המשכן וכליו ובגדי כהונה א', ועבודת בית המקדש א'. ואמר ה' אליו כי הוא נוטל שכר כאילו הוא עשה הכל, כנגד הבאת נדבת המשכן אמר **ואתה תצוה** וגו' ואלו הם מביאין והוא מה שגמר. אומר **ויקחו אליך** פירוש אני לך מצוה להביא והם יביאו אליך לעשות, וכנגד מלאכת המשכן אמר **ואתה תדבר אל כל חכמי לב** ובזה אינם אלא שלוחיך. ודקדק לומר **אל כל** כדי שכל המעשים שיהיו נעשים במשכן יהיו נעשים בשליחותך וכאילו הוא עשאהם, וכנגד עבודת בית ה' אמר **ואתה הקרב אליך את אהרן** וגו' שיבא ויעבוד בשליחותך, ולזה דקדק לומר **אליך**, ולטעם זה מצוה ה' אל משה כל מעשה המשכן ומלאכתו ועבודתו לנוכח כי אחר האמת עליו הוא המצוה אלא שצוה לו שהוא יצוה אחרים במקומו: (אור החיים)

יד **ואלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד ומעיל וכתנת ותשבץ ומצנפת ואבנט ועשו בגדי קדש לאהרן אחיך ולבניו לכהנו לי:**

אור החיים **ואלה הבגדים וגו'**. קשה למה לא מנה הכתוב אלא ששה בגדים והשמיט ציץ הקודש ומכנסיים. ואולי שרמזם הכתוב שניהם, הציץ רמזו בפסוק שלפני זה **ועשו את בגדי אהרן לקדשו** שלא היה נצרך לומר אלא ואלה הבגדים וגו' אלא נתכוין אל הציץ שלא הזכיר בפסוק ואלה הבגדים. ולזה אמר לאהרן ולא הזכיר לבניו כי לא נתכוין אלא על הציץ, ואומר לשון רבים לצד שהוא לבדו לא יועיל כי ח' בגדים מעכבין זה את זה לכן אמר עליו לשון רבים, ובזה ידוייק גם כן אומרו **ואלה** שנראה כמוסיף על בגדים אחרים, לצד שכבר קדם וצוה על קצת ולא הוצרך לבאר כי סמך על מה שעתידי הוא לפרטם אחד אחד ובפרטן תמצא מבואר הרמז, וכנגד המכנסיים אחר שהזכיר אלה הבגדים וגו' אמר **ועשו בגדי קודש**.

לאהרן אחיך ולבניו ופסוק זה מיותר הוא לומר על המכנסיים, ולזה הזכיר **אהרן ובניו** כי המכנסיים צריכין בין לכהן גדול בין לכהן הדיוט. ונשאר לדעת למה לא סדרם הכתוב יחד עם הששה ולא היה צריך לכל זה, ואולי ב' דברים אלו אינם בגדר אחד עם הששה, הציץ לצד מעלתו יותר מג' בגדי כהן גדול ולזה הקדימו בפני עצמו, והמכנסיים לצד היותם בהדרגה פחותה מג' בגדי כהן הדיוט, ולזה איחרו בפני עצמו, והששה הם הדרגה שוה. עוד נראה טעם עשותו ככה שנתכוון לומר שצריך לעשות בגדי כהונה לשמן, לזה פרט בפסוק **ועשו בגדי קודש** שפירשנוהו במכנסיים ואמר **לאהרן אחיך ולבניו לכהנו לי** פירוש שצריך לעשותם לשם אהרן לשרת לפני ה' ומזה תלמוד לשאר בגדים. ובפסוק ראשון שפירשנו בציץ אמר.

לקדשו וגו' כי מלבד שיעשהו לשם כהונה עוד יוסיף לכתוב בו קודש לה': (אור החיים)

וְהָיָה יְקָחוּ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאֲרָגָמֶן וְאֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ: **וַיַּעֲשׂוּ** אֶת הָאֶפֶד זָהָב תְּכֵלֶת וְאֲרָגָמֶן תּוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁזָּר מְעֻשָׂה חֹשֶׁב: **וַיִּשְׂתִּי** כְּתַפַּת חֲבֵרַת יְהוָה לֹא אֶל שָׁנֵי קְצוֹתָיו וְחֲבֵרַת: **וַיִּחְשָׁב** אֶפֶדְתּוֹ אֲשֶׁר עָלָיו כְּמַעֲשֵׂהוּ מִמֶּנּוּ: יְהוָה זָהָב תְּכֵלֶת וְאֲרָגָמֶן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מְשֻׁזָּר: **וַיִּלְקַחְתָּ** אֶת שְׁתֵּי אַבְנֵי שֹהַם וּפְתַחְתָּ עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

אור החיים ולקחת את שתי וגו'. צריך לדעת למה אמר את וגו'. ואולי שיכוין אל אבני שוהם שכבר הזכיר בתחלת המצוה בפרשת תרומה. וזה הוא שיעור הכתוב **ולקחת את שתי אבני שוהם** אשר צויתך להביא. ובזה נתכוין במתק דבריו יתברך לתת לו טעם למה פרט אבני שוהם מכלל כל האבנים, כי אבני שוהם יש בהם מצוה אחת פרטית מלבד אבני המילואים, ולזה אמר אליו **ולקחת אותם אבני שוהם** שפרטתי לך: (אור החיים)

וַיִּשֶׂה מְשֻׁמָּתָם עַל הָאֶבֶן הָאֶחָת וְאֶת שְׁמוֹת הַשָּׁשָׁה הַנּוֹתָרִים עַל הָאֶבֶן הַשְּׁנִית כְּתוֹלְדוֹתָם:

אור החיים ששה משמות וגו'. צריך לדעת למה אמר **משמות** ולא אמר ששה שמות וגו' וששה שמות על וגו' כתולדותם. גם לא היה צריך לומר הנותרים כי רואה אני שנותרים הם. ובהכרח לפרש **נותרים** הפחותים על דרך אומרו על אלעזר וגו' הנותרים ודרשו ז"ל (יומא פ"ז ז"ה ח"ג נ"ו:) הפחותים כו' וכמו שדרשו גם כן (ב"ר פע"ג) בפסוק צאן לבן הנותרות יעוין שם, וזה יבהיל כי מאמרו **כתולדותם** משמע כסדר שנולדו ליעקב ואם כן למה הנולדים באחרונה פחותים מהדאשונים ומה גם שיש באחרונים בני הגבירות יוסף ובנימין זבולון ויששכר בן תורה ויש בראשונים מבני השפחות ואיך יקרא הכתוב לבני הגבירה נותרים בערך בני השפחות. ולהבין הענין אל זה אביט למה שאמרו בסוטה (ל"ו.) וזה לשונם ת"ר שתי אבנים היו לכהן גדול על כתפו וגו' ושמות בני ישראל כתוב עליהן ששה על אבן זו וששה על אבן זו שנאמר ששה וגו' שניה כתולדותם ולא ראשונה כתולדותם מפני שיהודה מוקדם ונ' אותיות כ"ה על אבן זו וכ"ה על אבן זו ר' חנינא בן גמליאל אומר לא כדרך שחלוקים בחומש הפקודים, אלא כדרך שחלוקים בחומש ב', כיצד בני לאה כסדרן בני רחל אחד מכאן ואחד מכאן ובני השפחות באמצע ואלא מה אני מקיים כתולדותם כשמותם שקרא להם יעקב ולא כשמות שקרא להם משה ראובני שמעוני וגו' עד כאן, פשטן של דברים הוא כי לתנא קמא כתולדותם חוזר על שמות ב' האבנים אלא שיקדימו יהודה לראובן על זה הדרך יהודה ראובן שמעון לוי דן נפתלי באבן אחת ובאבן השנית גד אשר יששכר זבולון יוסף ובנימין כסדר לידתן, וכשתחשוב האותיות תמצא כ"ה באחת וכ"ד באחת, ואמרו בש"ס (שם) ר' יצחק אמר הוסיף לו יהוסי"ף, רב נחמן אמר בנימין מלא, וחשבון זה לא נרמז בפסוק אלא שכך באה להם הקבלה כ"ה באחת וכ"ה באחת. והקדמת יהודה לראובן אני אומר כי מהכתוב דורש לה ממה שכתב כתולדותם באחרונה ולא כתב על זה הדרך ופתחת עליהם שמות בני ישראל כתולדותם ואז יהיה נשמע שבאה מצות כתולדותם על סדר ב' האבנים. ואין להקשות מי גילה כי מה שאבן ראשונה אינה כתולדותם הוא לצד הקדמת יהודה ודלמא לומר שאין בהם סדר כל עיקר, זה אינו כי בהכרח כשתבוא לומר באבן ראשונה סדר אחר שאינו כתולדותם תבחר באחד מהסדרים שישנם בכתוב או סדר שכתוב בחומש הפקודים או בחומש שני ולכל אחד מהם כשתבוא לסדר אבן ראשונה שלא כתולדותם תצא בהכרח אבן השנית שלא כתולדותם ואם כן הרי בטלת כתולדותם בב' האבנים אשר על כרחך תתחייב לומר שהשינוי שמבטל כתולדותם באבן ראשונה הוא באופן שאינו מבטל גם בשניה והיכי דמי בהכרח בכהאי גוונא שיקדים יהודה ודבר זה סברא הוא כי הוא מלך ולו ראוי להקדים וגם מצינו לו שקדם בהקרבת חנוכת המזבח, והגם שגם יששכר קדם, אם באנו להקדימו כאן הרי בטלנו כתולדותם של אבן שניה, ולדרך זה מה שדקדקנו בפ' במקומו מונח. ואפשר לומר כי נתכוין לומר שאין הסדר מפסיל באבני האפוד שאם הקדים שמעון לראובן אינו מעכב, לזה אמר **ששה משמות וגו', ואת שמות וגו' הנותרים** פירוש אין לכתוב אלא הנותר בידך שלא כתבת אותו על הראשונה. ויש להוכיח כן ממה שלא תנא בתוספתא דמנחות (פ"ה) סדר כתיבת השמות מעכבין זה את זה כדתני בגדי כהנים מעכבין זה את זה אבני שוהם ואבני מילואים

מעכבין זה את זה כתב שעל גביהן מעכבין זה את זה היה לו לומר גם כן סדר השמות מעכבין זה את זה אפשר שסובר שאין מעכב:

ור' חנינא בן גמליאל סובר באבן ראשון בני לאה כולן כסדרן פירוש ואין להקדים בני זלפה הגם שקדמו בלידה ובשניה בנימין בראש האבן קודם בני השפחות שכן כתוב בחומש ב' ואחריו בני השפחות כסדר לידתן ויוסף בסוף האבן והוא אומר אחד מכאן, ולפי סדר זה נמצא חשבון האותיות אינם חלוקים כ"ה על אבן זו וכ"ה על אבן זו כי אבן ראשונה שבה בני לאה כסדרן יש בה כ"ח אותיות ובאבן שניה כ"א ולכשתוסיף האות או ה"א ביוסף או יו"ד בבנימין יהיו כ"ב ולסברא זו יתבאר מה שדקדקנו בכתוב על זה הדרך **ששה משמות** פירוש שלא כסדרן מהם שנולדו תחילה ומהם שנולדו אחר הששה הנותרים והם יששכר וזבולן שנולדו אחר כל בני השפחות, ואומר **הנותרים** פירוש שנעשו נותר מסדר החשבון כשתבוא לסדר סדר הנולדים תחילה תמצא שהב' קדמו לב' בני לאה והותרים ה' אחריהם ולזה קרא להם נותרים, והגם שעמהם יוסף ובנימין אמר הנותרים לצד הארבעה שבהם:

ואבוא אל העין מה שכתב הרמב"ם בפ' ט' מהלכות כלי המקדש וזה לשונו ששה על אבן זו וששה על אבן זו וכותבין שם יהוסף ונמצא כ"ה אותיות באבן זו וכ"ה אותיות אותיות באבן זו וכך היו כותבין. עד כאן. ודבריו ז"ל אינם לא כתנא קמא ולא כר' חנינא בן גמליאל אין זה אלא בנין חדש ולא כסברת רב כהנא שהביא הש"ס ודחאה שהוא אמר באבן ראשונה ראור... ן גד אשר זבולון דן נפתלי ובאבן הב' שמעון לוי יהודה יששכר יוסף בנימין וגו', ומהרי"ק (בכ"מ) דחק ופירש כי פסק רמב"ם כר' חנינא בן גמליאל ומפרש דברי ר' חנינא בן גמליאל על זה האופן בני לאה כסדרן פירוש אחד כאן ואחד כאן בני רחל אחד מכאן ואחד מכאן בשני קצוות האבנים מלמטה ובני השפחות באמצע פירוש באמצע ב' האבנים עד כאן:

ולי נראה שאין דברים אלו מתקבלים בלב כל חכם לב מד' טעמים, א' איך יניח תנא קמא ויפסוק כר' חנינא, ומה שאמר הרב שטעמו של ר' חנינא בן גמליאל מסתבר אדרבה טעמו דר' חנינא בן גמליאל לא מסתבר כלל דמפיק הכתוב ממשמעותו שפירש כתולדותם כשמות שקרא להם אביהם ולא כשמות שקרא להם משה כי מנין יעלה על דעת אנוש שיכתוב ראובני וגדי שיוצרך למעטם, ועוד כתולדותם לא משמע שפיר שרצונו לומר על שמותם בלידתם ואין הכרח להוציא התיבה מפשטה שהוא כסדר לידתם כסברת תנא קמא ויותר מסתבר טעמיה דתנא קמא. וקושיא זו קלה ממה שלאחריה, ב' לסברת הרב שאמר שבני לאה אחד מכאן כבני רחל למה אמר ר' חנינא בן גמליאל בני לאה כסדרן בני רחל אחד מכאן ואחד מכאן שמורה באצבע שבני לאה אינם אחד מכאן ואחד מכאן שאם פירוש כסדרן הוא אחד מכאן ואחד מכאן גם בני רחל כסדרן של בני לאה הם ולא היה לו לומר אלא בני רחל לבסוף, ועוד משמעות אחד מכאן ואחד מכאן לא יגיד כדבריו כי היה לו לומר אחד באבן זו ואחד באבן זו כי אחד מכאן וכו' יגיד כדברי רש"י שהוא אחד בראש האבן ואחד בסופה, וקושיא זו קלה משלאחריה, ג' כפי פירוש דברי הרב אין סדר זה בחומש שני כי בחומש ב' בני לאה בזה אחר זה ובנימין אחריהם ובני השפחות אחר בנימין ויוסף לבסוף ולר' חנינא בן גמליאל לדברי רמב"ם יוסף אחר ב' בני השפחות באבן הראשונה ובנימין מאוחר אחר שני בני השפחות האחרונים באבן השנית ואיך קאמר ר' חנינא בן גמליאל כדרך שחלוקים בחומש שני והלא בחומש שני בנימין קודם כל בני השפוח:

ועוד למה הקדים יוסף לבנימין והלא בחומש ב' בנימין קודם, ואין לדחות שהפכם כדי לדייק חשבון כ"ה בכל אבן שהרי חשבונם שוה הוא ה' בכל אחד. ובאמת אם יעמוד ר' חנינא בן גמליאל ויאמר כי לכך נתכוון לא יוצדקו דבריו כיון שתלה הדבר ואמר כדרך שחלוקים בחומש ב', וגם אין דבריו מתקבלין כי הכתוב הקדים בנימין לבני השפחות ולדבריו הוא באחרונה שבאחרונות, הד' מנין מצא רמב"ם לסדר בני לאה חצים באבן זו וחצים באבן זו הלא פשטן

של דברים שאמר ר' חנינא בן גמליאל בני לאה כסדרן לא משמע כן ומנין נתהוה לרמב"ם סברא זו בדברי ר' חנינא בן גמליאל. ואחרון הכביד מה שכתב הכסף משנה בטעם רמב"ם שכתב להשלים החמשים אותיות בתוספות ה"א ביוסף והקשה על זה מהש"ם דקאמר התם וזה לשונם הני חמשים חמשים נכי חדא הויין אמר רבי יצחק יוסף הוסיפו לו אות אחת שנאמר עדות ביהוסף מתקיף לה רב נחמן כתולדותם בעינן אלא בכל התורה בנימן והכא בנימ. ן שלם דכתיב ואביו קרא לו בנימין עד כאן הרי שדחה הש"ס תירוץ יהוסף דלא מתוקמא יהוסף והעלה אלא בנימין כתוב בב' יודין. ותירץ הרב כי קושית הש"ס מתולדותם לא הוי אלא לסברת תנא קמא אבל לדעתיה דר' חנינא בן גמליאל לא מקשה כי הוא לא אמר ששלל כתולדותם אלא שלא יכתוב ראובני שמעוני וכיון שכן אוקימתא ראשונה דיהוסף במקומה עומדת ורבינו פסק כר' חנינא בן גמליאל כנזכר עד כאן:

ודבריו תמוהים בעיני עד למאוד הלא לדעת תנא קמא לא דקדק בשמות כלל ומפרש תיבת כתולדותם על סדר לידתם ראשון ראשון ומה מקום להקשות הש"ס לדעת תנא קמא מכתולדותם, אלא ודאי שלא הקשה מעיקרא אלא לדעת ר' חנינא בן גמליאל שמפרש כתולדותם כשמות שקרא להם אביהם ותירץ רב נחמן בנימין מלא. ולכשנניח הנחה סוברת כי תהיה הקושיא לדעת תנא קמא כל שכן וקל וחומר שתהיה לסברת ר' חנינא בן גמליאל שמדייק כתולדותם על השמות. ועוד מדברי רמב"ם מוכח שמפרש כתולדותם על הסדר ולא על השמות שכתב וזה לשונו ששה על אבן זו וששה על אבן זו כתולדותם עד כאן, ואם היתה כונת רמב"ם לפסוק כר' חנינא בן גמליאל לא היה סותם לומר כתולדותם שמצינו ראינו כי הש"ס הקשה אותה והוצרך לפרשה אלא ודאי שלא פסק כר' חנינא בן גמליאל אשר ע"כ יותר היה נכון להניח הדבר בצריך עיון מלומר כזה:

ואפשר לומר כי רמב"ם לא גרס במילתיה דתנא קמא מפני שיהודה ראשון אלא על זה הדרך שניה **כתולדותם** פירוש בהצטרפות שניה הוא שיהיו נמצאים סדורים כתולדותם על זה הדרך ראובן באחת שמעון בשניה לוי באחת יהודה בשניה וכן על זה הדרך, נמצאת כשאתה בא לקרותם בסדר ב' שורות יהיו כתולדותם והוא אומרו שניה כתולדותם אבל ראשונה אינה כתולדותם כי הם סדורים בה על זה הדרך ראובן לוי יששכר ואין זה כתולדותם בשום אופן, ופירוש **כתולדותם** לפנינו ב' דרכים, הא' הוא סדר חומש הפקודים שהוא על זה הדרך בני לאה יחד בני רחל אחריהם בני השפחות אחריהן, והב' האמור בחומש ב' בני לאה ראשונים בני השפחות באחרונה בני רחל יוסף לבסוף ובנימין בין בני לאה ובין בני השפחות, ותנא קמא לא ביאר במה בחר, והגם שאמר כתולדותם אין הוכחה לסברתו כי יכול ליאמר כתולדותם הגם שיקדים כל בני לאה לצד שלא יפסיק בין בני אם אחת והגם שהמיעוט מהם נולדו אחר בני בלהה יכול ליאמר כתולדותם בסדר האמהות לאה ילדה ראשונה וכל הבנים יחשבו כבן א' להקדים כולם יחד, או גם כן לצד שרוב הבנים הם קדמו, וגם לצד שלא מצינו שנסדרו בכל התורה כולה כסדר לידתן על זה האופן, ודייק רמב"ם דברי ר' חנינא בן גמליאל שאמר לא כסדר שחלוקים בחומש הפקודים חלוקים וכו' זה יגיד כי דבר זה יכול ליכנס בדברי תנא קמא שבא לשלול אותו וזה לך האות כי כוונת תנא קמא באומרו כתולדותם שהוא באחד מב' הדרכים או כסדר חומש הפקודים או סדר חומש ב' ובא ר' חנינא בן גמליאל ושלל חומש הפקודים ובחר בחומש ב', וסבר רמב"ם שאין הכרח בדברי תנא קמא ואפשר שכך היא דעת תנא קמא לפרש בו כסדר חומש הפקודים, והגם שמדברי ר' חנינא בן גמליאל נראה כי תנא קמא סובר כן, להיות שדבריו שקולים הם לזה הוצרך לבאר אבל אנו אין לנו לפרש בדברי תנא קמא אלא כדעת ר' חנינא בן גמליאל כל שלא נמצא בפירוש שחלק עליו. ומחלוקת ר' חנינא בן גמליאל ותנא קמא היא במשמעות כתולדותם תנא קמא סובר שני' כתולדותם ע"ד שפירשנו אבל ר' חנינא בן גמליאל אמר בני לאה כסדרן פירוש באבן אחת בני (יוסף) [רחל] א' בראש האבן וא' בסוף ובני השפחות באמצע האבן אם כן אינם כתולדותם והוצרך לפרש כשמות וגו'. ופסק הרב כתנא קמא וסדר בני לאה א' באבן זו וא' באבן זו כדי שתבוא השניה כתולדותם ובני השפחות אחריהם כסדר הנזכר, וטעם שהקדימם כי הם נסדרו בחומש ב' קודם יוסף וגם בזה יצדק אומרו כתולדותם שאם יקדים יוסף ובנימין אז אפילו השניה אינם

כתולדותם שהרי קדמו בני רחל לבני השפחות. וטעם שהקדים נפתלי לזן להשלים כ"ה אותיות כמו שאמר תנא קמא כי לא ר' חנינא בן גמליאל אמר דבר זה, והגם שיש מקום לומר כי מן הסתם אינו חולק מאמצעות הדברים תתחייב לומר שחולק כיון שחלק אותם בסדר שיהיו כ"ח באחת וכ"ב באחת. ואחר כך סדר יוסף ובנימין והשלים המנין באות ביהוסף כי לא דחה התלמוד סברא זו אלא לר' חנינא בן גמליאל אבל לא לתנא קמא כי אינו מפרש כתולדותם על השמות. ולא כתב יהודה בתחלה כי לא גרם לה בש"ם כמו שכתבנו, זה הוא מה שנראה לדחוק ליישב הברייתא לסברת רמב"ם. ואולי שנזדמנה לו איזה ברייתא ופסק אותה. ויהי מה לדרך זו של רמב"ם יתיישבו הדקדוקים שדקדקנו בכתוב על נכון. אומרו **ששה משמותם** ולא אמר ו' שמות שאז תבין שהם כסדרן כתולדותם בכל אבן ואבן אלא **משמותם** פירוש מכל ב' וב' מהם תקח אחד ותכתבנו על האבן הא' ויהיה נותר א' וכן לזוג הב' והג' וכו' ואחר כך תקח אותם הו' שנותרו מכל זוג וזוג ויהיה על האבן הב', ועל זה דקדק לומר **ואת שמות הששה הנותרים** פירוש שנותרו בידך כאמור, וכפי זה אומרו **כתולדותם** הוא על סדרן בב' האבנים ולזה איחר לומר **כתולדותם** אחר שהזכיר ב' האבנים והבן: (אור החיים)

יא מעשה חרש אבן פתוחי חתם תפתח את שתי האבנים על שמת בני ישראל מסבת משבצות זהב תעשה אתם: **יב** ושמת את שתי האבנים על כתפת האפוד אבני זכרון לבני ישראל ונשא אהרן את שמותם לפני יהוה על שתי כתפיו לזכרון: **יג** **שני** ועשית משבצת זהב: **יד** ושתי שרשרת זהב טהור מגבלת תעשה אתם מעשה עבת ונתתה את שרשרת העבת על המשבצת: **טו** ועשית חשן משפט מעשה חשב כמעשה אפוד תעשנו זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר תעשה אתו: **טז** רבוע יהיה כפול זרת ארפו זרת רחבו: **יז** ומלאת בו מלאת אבן ארבעה טורים אבן טור אדם פטדה וברקת הטור האחד: **יח** והטור השני נפך ספיר ויהלם: **יט** והטור השלישי לשם שבו ואחלמה: **כ** והטור הרביעי תרשיש ושהם וישפה משבצים זהב יהיו במלואתם: **כא** והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שתיים עשרה על שמותם פתוחי חותם איש על שמו תהיין לשני עשר שבט: **כב** ועשית על החשן שרשרת גבלת מעשה עבת זהב טהור: **כג** ועשית על החשן שתי טבעות זהב ונתת את שתי הטבעות על שני קצות החשן: **כד** ונתתה את שתי עבתת הזהב על שתי הטבעות אל קצות החשן: **כה** ואת שתי קצות שתי העבתת תתן על שתי המשבצות ונתתה על כתפות האפוד אל מול פניו: **כו** ועשית שתי טבעות זהב ושמת אתם על שני קצות החשן על שפתו אשר אל עבר האפוד ביתה: **כז** ועשית שתי טבעות זהב ונתתה אתם על שתי כתפות האפוד ממול פניו לעמת מחברתו ממעל לחשב האפוד: **כח** וירכסו את החשן (מטבעתו) מטבעתיו אל טבעת האפוד בפתיל תכלת להיות על חשב האפוד ולא יזח החשן מעל האפוד: **כט** ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט על לבו בבאו אל הקדש לזכרון לפני יהוה תמיד: **ל** ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים והיו על לב אהרן בבאו לפני יהוה ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני יהוה תמיד: **לא** **שלישי** ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת: **לב** והיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב מעשה ארג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע: **לג** ועשית על שוליו רמני תכלת וארגמן ותולעת שני על שוליו סביב ופעמני זהב בתוכם סביב: **לד** פעמן זהב ורמון פעמן זהב ורמון על שולי המעיל סביב: **לה** והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבאו אל הקדש לפני יהוה ובצאתו ולא ימות:

אור החיים ובצאתו ולא ימות. נראה שאם לא היו לו הפעמונים שמשמיעים את הקול חייב מיתה לשמים שאם לא כן ולא היתה כוונתו אלא למחוסר בגדים היה אומר ולא ימות אחר תשלום הבגדים או לפחות אחר תשלום ד' בגדי כהן גדול ולא באמצע אלא ללמד על הפרט בא שחייב אפילו על הפעמונים, ובפסוק האמור בסוף מעשה הבגדים דכתיב והיו על אהרן וגו' ולא ישאו עון ומתו שם חייב על העובד מחוסר בגדים: (אור החיים)

[לזו](#) וְעִשְׂתָּ צִיץ זָהָב טְהוֹר וּפְתֻחַת עֲלָיו פְּתוּחֵי חֹתָם קֹדֶשׁ לַיהוָה:

אור החיים קדש לה' משמע שכל מציאות שיכתוב קדש לה' כשר, ומה שאמרו בגמרא (שבת ס"ג:) שהיה כתוב שני שיטין יו"ד ה"א למעלה קדש לה' למטה לא לעכובא. ולזה תמצא שם שאמר ר' אליעזר בר' יוסי אני ראיתיו ברומי כתוב עליו קודש לה' בשיטה אחת וגו' הרי שאין הדבר מעכב ואפילו לתנא קמא אינו מעכב, ובזה לא יקשה בעיניך פסק רמב"ם פרק ט' מהל' כלי בית המקדש יע"ש: (אור החיים)

[לזז](#) וְשָׁמַת אֶתְּוֹ עַל פְּתִיל תְּכֵלֶת וְהָיָה עַל הַמְצַנֶּפֶת אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְצַנֶּפֶת יְהוָה: [לח](#) וְהָיָה עַל מִצַּח אֶהָרָן וְנָשָׂא אֶהָרָן אֶת עֵוֹן הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יִקְדִּישׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מִתְּנַת קֹדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תַמִּיד לְרִצּוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְהוָה:

אור החיים לרצון להם לפני ה' צריך לדעת מה ענין יגידו ב' תיבות אלו שבהם יהיה לרצון לפני ה', ואולי שיכוון באומרו **קדש** על ישראל כאמרו (ירמי' כ') קדש ישראל, ותיבת לה' ירצה כי כללות ישראל הנקראים קדש הם לה' חשוקים דבוקים משועבדים ולזה יהיה **לרצון לפני ה'** שיש לו רצון בישראל באמצעות הכתב, והוא סוד (שה"ש ו) אני לדודי וזוה יתרצה דודי לי: (אור החיים)

[לט](#) וְשִׁבְצָת הַכֶּתֶנֶת שֵׁשׁ וְעִשְׂתָּ מְצַנֶּפֶת שֵׁשׁ וְאַבְנֵי תַעֲשֶׂה מְעֵשָׂה רֶקֶם: [מ](#) וְלִבְנֵי אֶהָרָן תַעֲשֶׂה כֶּתֶנֶת וְעִשְׂתָּ לָהֶם אַבְנֵיטִים וּמִגְבְּעוֹת תַעֲשֶׂה לָהֶם לְכַבּוֹד וּלְתִפְאֶרֶת:

אור החיים לכבוד ולתפארת. טעם שאמר כן פעם ב' לרמוז מה שאמרו בזבחים (י"ח:) וזה לשונם היו מטושטשין או מקורעין ועבד עבודתו פסולה. ותניא עוד שם בד שיהיו חדשים. ואמרו בש"ם חדשים אין שחקים לא והתניא משוחקים כשרים וכו' אלא למצוה וכו', והוא או' **לכבוד** כנגד קרועים וזה לעכובא, **ולתפארת** כנגד חדשים וזה למצוה, ולזה הוצרך הכתוב לומר שניהם וזולת זה היה לו לומר לתפארת שהוא יותר מאומר לכבוד: (אור החיים)

[מא](#) וְהַלְבִּשְׁתָּ אֹתָם אֶת אֶהָרָן אַחִירָה וְאֶת בְּנָיו אֹתוֹ וּמְשַׁחְתָּ אֹתָם וּמְלַאֲתָ אֶת יָדָם וְקִדְשְׁתָּ אֹתָם וְכַהֲנֵי לִי:

אור החיים והלבשת אותם וגו' ומשחת וגו' ומלאת את ידם, והוא אומרו **ומלאת את ידם**, ואולי כי יכוין באומרו **את ידם** בזה לומר כי באמצעות המעשה הם נשפעים בבחינת החסד המתיחסת ליד הגדולה והבן:

וקדשת. פירוש במעשה הקרבנות כאמרו וזה אשר תעשה להם לקדש אותם. וטעם שהזכיר הדבר כאן לומר שלא יקדש אותם עד שיקדים לעשות הלבשה והמשיחה והבן: (אור החיים)

[מב](#) וְעִשָּׂה לָהֶם מִכְנָסִי בְּדָ לְכִסּוֹת בֶּשֶׂר עֲרוֹה מִמְתָּנִים וְעַד יָרְכִים יְהוּ:

אור החיים **ועשה להם מכנסי בד.** קשה למה איחר מצות המכנסים, ויש לומר לצד שאמר והלבשת אותם את אהרן לזה איחר המכנסים לומר שאינו חוזר עליו מצות והלבשת וגו'. ואין לומר שיכוין לומר שתהיה לבישתם באחרונה שהרי אמר הכתוב במקום אחר (ויקרא טז ד) ומכנסי בד יהיו על בשרו ודרשו ביומא (כ"ג:) שלא יהיה דבר קודם למכנסים אלא ודאי לטעם שכתבנו. עוד נראה שנתכוון לכותבו באחרונה ולהסמיך לו מצות והיו על אהרן וגו' ולא ישאו עון ומתו, ואם היה כוללו עם שאר בגדים ואומר והיו על אהרן וגו' תבא הסברא לומר כי לא באה האזהרה אלא על שאר בגדים אבל המכנסים אינם באים אלא כדי שלא תגלה ערוה ואין בהם צורך קדושת עבודה, לזה אמרם לבסוף וסמך להם האזהרה והעונש לומר כי מעכב הוא לקדושת הכהונה כשאר בגדים: (אור החיים)

מג והיו על אהרן ועל בניו בבאם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת בקדש ולא ישאו עון ומתו חקת עולם לו ולזרעו אחריו:

שמות פרק-כט

א **רביעי** וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אתם לכהן לי לקח פר אחד בן בקר ואילם שנים תמימים:

אור החיים **וזה הדבר אשר תעשה וגו'.** הכוונה להיות שקדם אליו מניעת המעשה כמו שפירשתי למעלה (כ"ז כ') שאין עליו אלא מצות הדבור לעושים, לזה **וזה הדבר** זה יצא מהכלל המושלל ויש לו לעשותו להקריב קרבנותיו ז' ימים, ואומרו **וזה** לצד שקדם וצוה שילבישו לאהרן ולבניו וגמר אומר **וזה** גם כן תעשה, ואם לא אמר **אשר תעשה** אלא לקח פר וגו' יש מקום לומר כי יצוה לאהרן או לבניו לעשות, לזה אמר אשר תעשה כי הוא העושה. ולהיות שיש מקום לומר שלא הוכשר להקריב אלא קרבן שעה שהם קרבנות ימי המילואים של אהרן ובניו אבל קרבן שהוא קבוע לדורות שהם התמידים של כבש אחד בבקר וכבש אחד בין הערבים לא, לזה חזר ואמר **וזה אשר תעשה** וגו' **כבשים בני שנה שנים ליום תמיד**, ושלא יבין כי הותר במעשה הקרבנות תמיד, לזה אמר וזה לומר אין לו להקריב אלא ז' ימים האמורים בענין, ואומרו **הדבר** תתבאר למאן דאמר ביומא (ד'): מלואים כל הכתוב בהן מעכב, לזה אמר **וזה הדבר** כל הדבר האמור כאן לעיכוב, ולמאן דאמר דבר שאין מעכב לדורות אין מעכב במילואים אומרו **הדבר** לומר ולא כל דבר מעכב:

לקח פר וגו'. אולי כי רשות נתונה להביא או משל אהרן ובניו או משל משה ואין עכבה בדבר: (אור החיים)

בב ולחם מצות וחלת מצת בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן סלת חטים תעשה אתם: **גג** ונתת אותם על סל אחד והקרבת אתם בסל ואת הפר ואת שני האילים: **דד** ואת אהרן ואת בניו תקריב אל פתח אהל מועד ורחצת אתם במים: **הה** ולקחת את הבגדים והלבשת את אהרן את הכתנת ואת מעיל האפד ואת האפד ואת החשן ואפדת לו בחשב האפד: **ווו** ושמת המצנפת על ראשו ונתת את נזר הקדש על המצנפת: **זז** ולקחת את שמן המשחה ויצקת על ראשו ומשחת אתו:

אור החיים **ויצקת על ראשו ומשחת.** פירוש צריך יציקה על ראשו וצריך משיחה בפני עצמו וכמו כן לבניו כי הכתוב השווה אותם יחד דכתיב ומשחת אותם, וכמו כן בפרשת פקודי (לקמן)

מ' ט"ו) כתוב ומשחת אותם כאשר משחת את אביהם, וכן הוא מפורש בתורת כהנים (פ' צו):
(אור החיים)

חח וְאֵת בְּנֵי תִקְרִיב וְהִלְבַּשְׁתֶּם כְּתַנְתָּ: **טט** וְחִגְרַת אֶתְּם אֲבִנֵט אֶהָרָן וּבְנָיו וְחִבַּשְׁתָּ לָהֶם
מִגְבַּעַת וְהִיְתָה לָהֶם כְּהִנָּה לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִלַּאת יַד אֶהָרָן וְיַד בְּנָיו:

אור החיים ומלאת יד אהרן ויד בניו. פירוש שימשח אהרן ובניו כמו שאמר למעלה ומשחת
אותם ומלאת את ידם וכאן לא הזכיר המשיחה ורמזה באומרו ומלאת את ידם: (אור החיים)

יז וְהִקְרַבְתָּ אֶת הַפָּר לִפְנֵי אֱהֹל מוֹעֵד וְסִמְךָ אֶהָרָן וּבְנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּר:

אור החיים וסמך וגו'. ולא אמר וסמכו שאהרן יסמוך בפני עצמו ואחר כך יסמכו בניו. שוב
בא בידי תוספתא בפ"י דמנחות וזה לשונם ה' שהביאו זבח אחד כולן סומכין עליו לא כולן
כאחד אלא כל אחד סומך ומסתלק עד כאן, ופסקו רמב"ם בפ"ג מהלכות מעשה הקרבנות,
וכפ"ז אמר הכתוב וסמך לומר שיסמכו אחד אחד ולא יחד. אלא שצריך לדעת למה אמר ב'
פעמים ולא הספיק בא' כמו שכתוב במעשה בפרשת צו (ויקרא ח' י"ח). ואולי כי מאחד הייתי
אומר כי לצד שבו תלוי החטא שעליו בא הקרבן כי הוא עשה העגל ולא בניו לזה פרטו
להקדימו לרמוז על הדבר ואין למדין ממנו לכל זבח, לזה כפל ואמר ב' פעמים וסמך לשון
יחיד, ומעתה יש טעם נכון למה בפרשת צו בהודעת המעשה לא אמר לשון יחיד אלא בא', כי
ספיק ללימוד שאנו צריכין לו, כי לא הוכפל במצוה אלא להסיר הטעות והבן: (אור החיים)

יא וְשַׁחַטְתָּ אֶת הַפָּר לִפְנֵי יְהוָה פֶּתַח אֱהֹל מוֹעֵד: **יב** וְלִקְחַתְּ מִדָּם הַפָּר וְנִתְתָּה עַל קַרְנֵת
הַמִּזְבֵּחַ בְּאֶצְבָּעְךָ וְאֵת כָּל הַדָּם תִּשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ: **יג** וְלִקְחַתְּ אֶת כָּל הַחֶלֶב הַמְכֻסָּה
אֶת הַקֶּרֶב וְאֵת הַיִּתְרֵת עַל הַכֶּבֶד וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלִיֹּת וְאֵת הַחֶלֶב אֲשֶׁר עָלֶיהֶן וְהִקְטַרְתָּ הַמִּזְבֵּחַ:
יד וְאֵת בֶּשֶׂר הַפָּר וְאֵת עֹרֹו וְאֵת פְּרָשׁוֹ תִשְׂרֹף בְּאֵשׁ מִחוּץ לַמִּחְנֶה חֹטֵאת הוּא: **טו** וְאֵת
הָאֵיל הָאֶחָד תִּקַּח וְסִמְכוּ אֶהָרָן וּבְנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הָאֵיל: **טז** וְשַׁחַטְתָּ אֶת הָאֵיל
וְלִקְחַתְּ אֶת דָּמוֹ וְזָרַקְתָּ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: **יז** וְאֵת הָאֵיל תִּנְתַּח לְנִתְחָיו וְרִחַצְתָּ קִרְבּוֹ וּכְרַעְיוֹ
וְנִתַּח עַל נִתְחָיו וְעַל רֹאשׁוֹ: **יח** וְהִקְטַרְתָּ אֶת כָּל הָאֵיל הַמִּזְבֵּחַ עֲלֶה הוּא לַיהוָה רִיחַ נִיחּוֹחַ
אֲשֶׁה לַיהוָה הוּא: **יט** חֲמִישִׁי וְלִקְחַתְּ אֶת הָאֵיל הַשֵּׁנִי וְסִמְךָ אֶהָרָן וּבְנָיו אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ
הָאֵיל: **כ** וְשַׁחַטְתָּ אֶת הָאֵיל וְלִקְחַתְּ מִדָּמוֹ וְנִתְתָּה עַל תְּנוּךְ אֶזְרָן אֶהָרָן וְעַל תְּנוּךְ אֶזְרָן בְּנֵי
הַיְמִנִית וְעַל בֶּהֱן יְדָם הַיְמִנִית וְעַל בֶּהֱן רִגְלָם הַיְמִנִית וְזָרַקְתָּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: **כא**
וְלִקְחַתְּ מִן הַדָּם אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ וּמִשְׁמַח הַמִּשְׁחָה וְהִזִּיתָ עַל אֶהָרָן וְעַל בְּגָדָיו וְעַל בְּנָיו וְעַל בְּגָדֵי
בְּנֵי אֶתוֹ וְקִדַּשׁ הוּא וּבְגָדָיו וּבְנָיו וּבְגָדֵי בְּנֵי אֶתוֹ: **כב** וְלִקְחַתְּ מִן הָאֵיל הַחֶלֶב וְהָאֵלִיָּה וְאֵת
הַחֶלֶב הַמְכֻסָּה אֶת הַקֶּרֶב וְאֵת יִתְרֵת הַכֶּבֶד וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלִיֹּת וְאֵת הַחֶלֶב אֲשֶׁר עָלֶיהֶן וְאֵת שׂוֹק
הַיְמִין כִּי אֵיל מִלֵּאִים הוּא: **כג** וְכִכֵּר לָחֶם אַחַת וְחֻלֵּת לָחֶם שְׁמֵן אַחַת וְרִקִּיק אֶחָד מִסַּל
הַמִּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה: **כד** וְשַׁמֶּת הַכֹּל עַל כְּפֵי אֶהָרָן וְעַל כְּפֵי בְּנָיו וְהִנֵּפְתָּ אֶתְּם תְּנוּפָה לִפְנֵי
יְהוָה: **כה** וְלִקְחַתְּ אֶתְּם מִיְדָם וְהִקְטַרְתָּ הַמִּזְבֵּחַ עַל הַעֲלָה לְרִיחַ נִיחּוֹחַ לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁה הוּא
לַיהוָה: **כו** וְלִקְחַתְּ אֶת הַחֹזֶה מֵאֵיל הַמִּלֵּאִים אֲשֶׁר לְאֶהָרָן וְהִנֵּפְתָּ אֶתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִיָּה
לָךְ לְמִנְחָה: **כז** וְקִדַּשְׁתָּ אֶת חֹזֶה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׂוֹק הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הוֹנֵף וְאֲשֶׁר הוֹרֵם מֵאֵיל
הַמִּלֵּאִים מֵאֲשֶׁר לְאֶהָרָן וּמֵאֲשֶׁר לְבְּנָיו:

אור החיים מאשר לאהרן ומאשר וגו'. צריך לדעת למה הוצרך לומר, ואולי שיכוין לומר
שלא יאכל מכל חזה ושוק הניתנים לאהרן ולבניו זולת אלו: (אור החיים)

[\[כח\]](#) והיה לאהרן ולבניו לחק עולם מאת בני ישראל כי תרומה הוא ותרומה יהיה מאת בני ישראל מזבחי שלמיהם תרומתם ליהוה: **[\[כט\]](#)** ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריו למשחה בהם ולמלא בהם את ידם: **[\[ל\]](#)** שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו אשר יבא אל אהל מועד לשרת בקדש: **[\[לא\]](#)** ואת איל המלאים תקח ובשלת את בשרו במקום קדש: **[\[לב\]](#)** ואכל אהרן ובניו את בשר האיל ואת הלחם אשר בסל פתח אהל מועד: **[\[לג\]](#)** ואכלו אתם אשר כפר בהם למלא את ידם לקדש אתם וזר לא יאכל כי קדש הם:

אור החיים ואכלו אותם אשר כופר. פירוש לצד שהם בעליו ולא לצד שהם כהנים, והוא אומרם אשר כופר בהם כי אכילת שלמים לבעלים תפעיל הכפרה, ואפילו למשה אסורים הגם שאוכל החזה שאסור לאהרן: (אור החיים)

[\[לד\]](#) ואם יותר מבשר המלאים ומן הלחם עד הבקר ושרפת את הנוותר באש לא יאכל כי קדש הוא:

אור החיים כי קודש הוא. פירוש ולזה ישרף: (אור החיים)

[\[לה\]](#) ועשית לאהרן ולבניו ככה ככל אשר צויתי אתה שבעת ימים תמלא ידם: **[\[לו\]](#)** ופר חטאת תעשה ליום על הכפרים וחסאת על המזבח בכפרך עליו ומשחת אתו לקדשו: **[\[לז\]](#)** שבעת ימים תכפר על המזבח וקדשת אתו והיה המזבח קדש קדשים כל הנגע במזבח יקדש: **[\[לח\]](#)** וזה אשר תעשה על המזבח כבשים בני שנה שנים ליום תמיד: **[\[לט\]](#)** את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים:

אור החיים את הכבש האחד וגו'. אמר את הכבש כדי שלא תסתפק שהוא זולת ב' כבשים האמורים בסמוך, לזה אמר את הכבש פירוש אחד מהמוזכרים, ואומרם האחד נתכוון לומר שהגם שלא היה להם אלא כבש אחד בנמצא יקרבוהו בבוקר ואין כבש שני של בין הערבים מעכב, והנה אומרם האחד פירוש הגם שיש אחד ואין לו שני, ואפילו בחינוך שמעכב ראשון לב' כאומרם בפרק התכלת (מנחות פ"ד מ"ד), אין ב' מעכב לראשון: (אור החיים)

[\[מ\]](#) ועשרן סלת בלול בשמן כתית רבע ההין ונסך רבעית ההין יין לכבש האחד: **[\[מא\]](#)** ואת הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת הבקר וכנספה תעשה לה לריח ניחח אשה ליהוה: **[\[מב\]](#)** עלת תמיד לדרתכם פתח אהל מועד לפני יהוה אשר אועד לכם שמה לדבר אליך שם: **[\[מג\]](#)** ונעדת שמה לבני ישראל ונקדש בכבדי:

אור החיים ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש וגו'. צריך לדעת כוונת הכתוב מה בא ללמדנו באומרם ונועדתי שמה לבני ישראל, ויראה כי בא לתת טעם למה שאומר בגמר דבריו ונקדש בכבודי ואמר ז"ל (זבחים קט"ו): שכאן נאמר למשה בקרובי אקדש, לזה הקדים לומר ונועדתי שמה לבני ישראל פירוש לצד שאני מזמן שכינתי לבני ישראל חוששני להם מפרצת גדר ומיעוט כבוד מהם לזה צריך לקדשו בקרובי כדי שייראו ממקדשי, ורמז לו שלא הוצרך עשות דבר אלא לצד ישראל אבל לצדו אינו צריך לאיום זה: (אור החיים)

{מד} וְקִדְשֹׁתַי אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת אֹהֶרֶן וְאֶת בְּנָיו אֶקְדָּשׁ לְכַהֵן לִי: **{מה}** וְשִׁכְנֹתַי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים: **{מו}** וַיֵּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשִׁכְנֵי בְּתוֹכְכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם:

אור החיים **אני ה' אלהיהם.** טעם שכפל לומר כן פעם ב', אולי שנתכוון לרבות אפילו בזמן שאין שכינתו בתוכנו הוא ה' אלהינו ולו אנחנו. או ירצה על זה הדרך בידיעתם ובהכרתם הדבד כאומרו בתחלה וידעו וגו' בזה יהיו ראויים לקרוא שמי עליהם לומר ה' אלהיהם אבל זולת זה יפרקו עול ויהיו לאלהים אחרים ב"מ: (אור החיים)

שמות פרק-ל

{א} **שביעי** וְעִשִׂית מִזְבֵּחַ מִקְטָר קְטֹרֶת עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ:

אור החיים ועשית מזבח וגו'. טעם שסידר כלי זה של פנים מאוחר מכל המשכן ועבודתו, כבר פירשתי בפרשת תרומה בפסוק (לעיל כ"ה ט') וכן תעשו, ואומרו תעשה למעט מעשה שעשה שלמה שלא היה עצי שטים שהיו כולו זהב: